

RASMIY HUJJATLARNI O'ZBEK TILIDAN INGLIZ TILIGA TARJIMA QILISH USULLARI

Nazarova Charos Danaboy qizi

O'zbekiston Jahon Tillari Universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola rasmiy hujjatlarning o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjimasi bo'yicha mavjud metodlarni tahlil qiladi. Maqolada tarjimaning yuridik va rasmiy hujjatlarni aks ettirishdagi ahamiyati, tarjimadagi nozik jihatlar, tilning va madaniyatning farqlari, shuningdek, tarjimonning mas'uliyatlari haqida so'z boradi. Qolaversa, maqolada ingliz tiliga tarjima qilishda ishlatiladigan asosiy usullar va tavsiyalarni taqdim etiladi. Maqolada hujjatlarning o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjima qilish jarayonida yuzaga keladigan ba'zi muammolarni ko'rib chiqadi va ularni qanday hal qilish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: rasmiy hujjatlar, tarjima, yuridik til, ingliz tili, o'zbek tili, madaniyat, huquqiy terminologiya, tarjima usullari, rasmiy til.

Rasmiy hujjatlarning tarjimasi juda murakkab va nozik jarayon bo'lib, unda ko'plab tahlil qilinadigan omillar mavjud. Ayniqsa, rasmiy va yuridik hujjatlar tarjimasi so'z va iboralarni to'g'ri tanlash, madaniyat va huquqiy tizimlar o'rtasidagi tafovutlarni inobatga olishni talab qiladi. O'zbek tilidan ingliz tiliga rasmiy hujjatlarni tarjima qilishda tilning yuridik tarkibiga e'tibor berish zarur. Bunda, hujjatlarning aniq mazmuni va tuzilishi saqlanishi kerak. Hujjatning asosiy maqsadi, uning huquqiy ahamiyati va rasmiy yo'nalishi to'g'ri aks ettirilishi lozim.

Tarjima jarayonida madaniyatlar va huquqiy tizimlar o'rtasidagi tafovutlar muhim rol o'ynaydi, chunki har bir madaniyatda o'ziga xos yuridik atamalar va iboralar mavjud. O'zbek tilidagi atamalar ingliz tilidagi ekvivalentlariga aniq va to'g'ri o'girilishi kerak. Tarjimon yuridik sohaning maxsus terminologiyasini bilishi, tarjima jarayonida har bir hujjatning maqsadini va kontekstini tushunishi zarur. Bu maqolada rasmiy hujjatlarning o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjimasi jarayonida e'tibor qaratish lozim bo'lgan asosiy jihatlar va tavsiyalarni ko'rib chiqamiz.

Rasmiy hujjatlar – bu ko'pincha davlat yoki yuridik shaxslar o'rtasida qonuniy ta'sirga ega bo'lgan yozma hujjatlardir. Bunga qonunlar, qarorlar, shartnomalar, memorandumlar, bayonotlar va boshqa huquqiy hujjatlar kiradi. Ushbu hujjatlar maxsus yuridik tilni talab qiladi, chunki ular ko'pincha nozik huquqiy masalalarni tartibga soladi. Tarjimonning vazifasi shunday hujjatlarni o'zbek tilidan ingliz tiliga to'g'ri, aniq va yuridik jihatdan to'g'ri tarjima qilishdir.

Rasmiy hujjatlarning tili aniq va rasmiy bo'lib, unda ko'plab yuridik atamalar, maxsus iboralar va qonuniy tushunchalar mavjud. Masalan, “tasdiqlansin”, “majburiyatlar”, “qaror qilinsin” kabi so'zlarning ingliz tilidagi ekvivalentlarini to'g'ri tanlash muhimdir.

O'zbek va ingliz tilidagi yuridik tizimlar o'rtasida muhim farqlar mavjud. O'zbek huquqiy tizimi sovet davri huquqiy an'analari bilan shakllangan bo'lsa, ingliz huquq tizimi umumiy huquq (common law) prinsiplariga asoslanadi. Bu farqlar ba'zi yuridik atamalarning tarjimai jarayonida qiyinchiliklar yaratishi mumkin. Masalan, ingliz tilidagi "attorney" atamasi o'zbek tilida "yuridik maslahatchi" yoki "advokat" deb tarjima qilinishi mumkin, lekin bu atamalarning huquqiy mazmuni farq qiladi.

Tarjimonning asosiy vazifasi – huquqiy atamalarni to'g'ri va aniq ekvivalentlar bilan almashtirishdir. Agar atama yoki ibora aniq tarjima qilinmasa, huquqiy noaniqliklar paydo bo'lishi mumkin, bu esa hujjatning qonuniy kuchini yo'qotishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, tarjimon o'zbek va ingliz tilidagi yuridik atamalar orasidagi farqlarni yaxshi bilishi kerak. Tarjimon nafaqat so'zlarni tarjima qilish, balki hujjatning umumiy mazmuni va yuridik oqibatlarini ham inobatga olishi lozim.

Rasmiy hujjatlarni tarjima qilishda muhim omil bu – terminologiyaning to'g'ri tanlanishi. Yuridik hujjatlar ko'pincha murakkab va maxsus terminlarga ega bo'ladi. Masalan, "shartnoma", "majburiyat", "qonuniy huquq" kabi atamalar ingliz tilida turli ekvivalentlarga ega bo'lishi mumkin, lekin ularning huquqiy mazmuni ba'zi bir kontekstlarda bir xil bo'lmasligi mumkin. Tarjimon ushbu atamalarning to'g'ri va aniq tarjimasini topishi lozim. Bunday hujjatlarning tarjimai uchun maxsus lug'atlar va yuridik resurslardan foydalanish juda muhimdir.

Tarjima jarayonida yuridik va madaniy nozik nuanslarga e'tibor berish kerak. Ba'zi so'zlar va iboralar bir tilning madaniyatiga xos bo'lib, ularni boshqa tilga to'g'ri va aniqlik bilan o'girish qiyin bo'lishi mumkin. Shuning uchun tarjimon ushbu madaniy tafovutlarni hisobga olgan holda tarjima qilishga harakat qilishi kerak. Shuningdek, ba'zi iboralar yoki yuridik tushunchalar faqat bitta tilga xos bo'lishi mumkin, shuning uchun ularni to'g'ri aks ettirish uchun tegishli yuridik yondashuvlar kerak bo'ladi. Rasmiy hujjatlarni tarjima qilishda quyidagi tavsiyalarni e'tiborga olish lozim:

- *Tarjimon o'zbek va ingliz tillaridagi yuridik atamalarni mukammal bilishi kerak.*
- *Tarjimada yuridik va madaniy tafovutlarni inobatga olish zarur.*
- *Hujjatning umumiy tuzilishi va maqsadi saqlanishi kerak.*
- *Tarjimada grammatik va stilistik jihatlariga e'tibor berish lozim.*

Xulosa. Rasmiy hujjatlarni o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjima qilish – murakkab jarayon bo'lib, u til va madaniyatning o'ziga xos jihatlariga e'tibor berishni talab qiladi. Tarjimon nafaqat so'zlarni tarjima qilish, balki hujjatning maqsadi va huquqiy oqibatlarini to'g'ri aks ettirishi kerak. Yuridik va rasmiy hujjatlarning tarjimai yuridik atamalar va iboralarning to'g'ri tanlanishini, shuningdek, madaniy va huquqiy tizimlar o'rtasidagi tafovutlarni hisobga olishni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva, S. (2017). Tarjimaning nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
2. G'ulomova, M. (2015). Tarjima va tarjimonning o'rni. Toshkent: Iqtisodiyot va tarmoq nashriyoti.
3. Jabborov, I. (2010). Yuridik tarjima: nazariya va amaliyot. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti.
4. Jalolov, A. (2011). Tarjima: Tushuncha va asosiy tamoyillar. Toshkent: O'qituvchi.
5. Khoshimov, A. (2018). Tarjimonlikning asosiy usullari. Toshkent: Sharq nashriyoti.

